

ВІЙСЬКОВА АКАДЕМІЯ (м. ОДЕСА)
Кафедра гуманітарних та соціально-економічних дисциплін

**СУЧАСНА ОСВІТА І ПРОФЕСІЙНА
ПІДГОТОВКА ВОЇНІВ: ТРАДИЦІЇ, ІННОВАЦІЇ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

**Збірник тез доповідей
учасників науково-практичного семінару**

25 квітня 2024 року

м. Одеса

*Рекомендовано до поширення через мережу
Інтернет на засіданні кафедри гуманітарних
та соціально-економічних дисциплін
протокол No 9 від 29 квітня 2024 року*

Керівник семінару:

Остапчук Т. – завідувач кафедри гуманітарних та соціально-економічних дисциплін, полковник, кандидат педагогічних наук.

Редакційна колегія:

Майданюк І. – доцент кафедри гуманітарних та соціально-економічних дисциплін, кандидат економічних наук.

Паскалова М. – доцент кафедри гуманітарних та соціально-економічних дисциплін, кандидат філософських наук, доцент.

Модератор семінару:

Білоножко Н. – викладач кафедри гуманітарних та соціально-економічних дисциплін, старший лейтенант.

Сучасна освіта і професійна підготовка воїнів: традиції, інновації та перспективи розвитку: збірник тез доповідей учасників науково-практичного семінару (25 квітня 2024 року) / за заг. ред. Т. Остапчука, С. Майданюка, М. Паскалової. Одеса: Військова академія (м. Одеса), 2024. 111 с.

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Військової академії (м.Одеса)
протокол No 8 від 30.04.2024 р.*

У збірнику представлені тези доповідей, повідомлень та виступів учасників науково-практичного семінару «Сучасна освіта і професійна підготовка воїнів: традиції, інновації та перспективи розвитку». У публікаціях учасників висвітлено теоретичні та практичні проблеми сучасного стану та перспективи розвитку освіти взагалі та професійної військової освіти зокрема; наведено досвід фахівців у пошуку ефективних шляхів удосконалення освіти в сучасних соціально-економічних умовах.

© Військова академія (м. Одеса), 2024
© Т. Остапчук та ін., 2024

зкладами вищої освіти, які б поєднували як навчальну, так і наукову діяльність, а також шляхом створення широких можливостей для «академічного обміну» для викладачів, аспірантів та студентів. Свобода у виборі навчальних дисциплін, а тим самим й найкращих найбільш професійних викладачів, також, на мою думку, є необхідною умовою осучаснення та розвитку вищої освіти.

По-друге, створення сучасної моделі управління освітніми процесами, спрямованою не на контроль, а на результат (фактичні знання). Переналаштування системи управління вищими навчальними закладами на стандарти XXI століття, яка ефективно діє у кращих університетах світу, є невід’ємною умовою побудови сучасної освітньої освіти. Важливою умовою вирішення цього складного завдання є знаходження можливостей для фінансування таких сучасних моделей управління.

По-третє, підвищення рівня тиску на усіх учасників освітньої діяльності. Подолання цієї проблеми неможливе без вирішення двох попередніх, оскільки змістовно є лише їх наслідком. Як приклад, нагадаю про вимогу з якою знайомі усі викладачі, які працюють у системі вищої освіти. Мова йде про обов’язкову необхідність для них мати публікації у міжнародних наукометричних базах, зокрема, таких як Scopus та Web of Science (з подальшою у них індексацією). Безумовно, публікації в авторитетних західних наукових журналах є позитивним явищем, але, на мою думку, цей процес має супроводжуватися організаційною допомогою академічного менеджменту, спрямованого на розбудову міжнародної наукової співпраці.

Отже, виклики з якими стикається сьогодні Україна мають глобальний екзистенційний характер. Однією з умов подальшого розвитку та процвітання нашої країни є розбудова сучасної та ефективної системи освіти з новою моделлю освітнього менеджменту, конкурентоспроможністю усіх учасників освітньої діяльності та свободою вибору як для викладачів, так і для студентів.

Самойлова Полина,

*ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»,
м. Одеса*

Петінова Оксана,

доктор філософських наук, професор

*ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»,
м. Одеса*

ФІЛОСОФІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В КОНТЕКСТІ ОСВІТЯНСЬКОЇ ПРОБЛЕМАТИКИ

*“Ми не успадковуємо Землю від наших предків,
ми позичаємо її у наших дітей”*

Наприкінці XX століття, коли людство опинилося під загрозою свого існування (ядерна загроза, екологічна), необхідністю стало формування збалансованої моделі розвитку цивілізації, яка б була безпечною для навколишнього середовища. Спробою реалізації подібних уявлень виступає стратегія сталого розвитку, яка є на сьогодні провідною розв’язкою розвитку людства загалом. Концепція його з’явилася в результаті об’єднання трьох основних складових: Економічної, соціальної та екологічної.

Ідея сталого розвитку базується на розумінні такого явища як сталість, що передбачає здатність системи зберігати довгострокову рівновагу при наявності зовнішніх впливів. Система знаходиться у стані довгострокової рівноваги, коли всі впливи на неї компенсуються іншими. Також подібний баланс носить назву гомеостазу. Найбільш розповсюдженим сьогодні є поняття

сталого розвитку (англ. – sustainable development) як стабільного спрямованого розвитку економічної та соціальної сфер при раціональному використанні екологічних ресурсів. Поняття «сталий розвиток» (стабільний, усталений) отримало широке розповсюдження після публікації доповіді, підготовленої у 1987 році Міжнародною комісією з навколишнього середовища та розвитку.

Одним із ключових аспектів філософії сталого розвитку є освіта. Освіта відіграє критичну роль у формуванні свідомих та відповідальних громадян, які отримують знання та навички для розв'язання складних проблем сучасності. Проте, освітянська система часто занадто спрямована на накопичення знань, не надаючи належної уваги саме розвитку критичного мислення, екологічної освіти та соціальних компетенцій.

Класична європейська модель освіти орієнтована на людину, що керується тільки наукою, яка стала над моральними цінностями. На заміну їй в кінці ХХ століття приходить нова неklasична модель, яка централізується на людині моральній, відповідальній за свої дії та високо вимогливій. Сталість розвитку суспільства в інформаційну епоху залежить від рівня та ступеню розвитку відповідальності морального характеру науки як соціального інституту. Сьогодні ж наука більше асоціюється з руйнуванням, шкодою, ніж із процесом творення. Вона, очевидно, уже давно набула технократичного характеру. Проблематика полягає у збалансованому використанні технологій. Загроза в тому, що розум, позбавлений духовно-моральних цінностей, може повести суспільство у глухий кут. Тому необхідна зміна ролі і суті науки, яка повинна аналізувати соціально детерміновані цілі сталого розвитку. Наука про природу повинна стати наукою про людину, і навпаки, що передбачає її духовно-моральне наповнення. Механізмом відтворення суспільного інтелекту, субстанція якого – знання, є освіта як соціальний і цивілізаційний інститут.

Стратегія сталого розвитку спрямована на перехід від матеріально орієнтованої цивілізації, яка підтримує та просуває матеріальні, споживчі цінності, до цивілізації, яка акцентує на духовних цінностях. Для задоволення основних потреб необхідно також задіяти весь його потенціал. Це, безумовно, потребує більш інтенсивного економічного зростання у тих місцях, де зазначені потреби не задовольняються. В інших місцях воно може відповідати сучасним темпам за умови, що зміст цього зростання віддзеркалює широкі принципи сталості й відсутність експлуатації. Для успішної реалізації нової стратегії цивілізаційного розвитку необхідно радикально переосмислити свідомість населення, зокрема активної частини. Основним засобом здійснення цих глибоких трансформацій буде освіта. Це значно змінює її характер, причому освіта для сталого розвитку виступає механізмом, який допомагає впроваджувати ці зміни та адаптувати освітню систему до потреб сучасного суспільства. Вона буде орієнтована на стратегію сталого розвитку та на майбутнє країни. Тому важливо, щоб освітня система у всьому світі переходила на нову концептуальну модель і принципи навчання.

Завдання нової освітянської моделі полягає в тому, щоб змусити величезну кількість людей задуматися над перспективою розвитку людини і природи, передбачати наслідки своїх дій. Забезпечення рівних можливостей для отримання освіти є важливим аспектом. При цьому велика увага має приділятися зниженню нерівності в доступі до неї та наданню якісного навчання для всіх шарів населення. Необхідно екологізувати свідомість, а це якраз таки можливо тільки за допомогою системи освіти. Для успішної імплементації філософії сталого розвитку у сферу освіти необхідно активно залучати освітніх педагогів, створювати сприятливі умови для їх професійного розвитку та підтримувати їхню ініціативність у впровадженні нових методик навчання. Така модель допомагає переглянути парадигми в освіті, звертаючи увагу на важливість не лише знань, а й навичок у цій сфері, екологічної грамотності та етичного співжиття з природою.

Нарешті, варто відзначити, що сталий розвиток в освіті сприяє формуванню громадянської свідомості та активного громадянства. Отже, його філософія в контексті освітянської проблематики є ключем до створення гармонійного та стійкого суспільства, яке

прагне до збереження навколишнього середовища та забезпечення благополуччя для майбутніх поколінь.

Фіник Вікторія,

*ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»,
м. Одеса*

Петінова Оксана,

доктор філософських наук, професор

*ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»,
м. Одеса*

КРИТИЧНА ФІЛОСОФІЯ ПАУЛО ФРЕЙРЕ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ОСВІТИ МАЙБУТНЬОГО

У сучасній педагогічній думці проведено низку досліджень, присвячених життєдіяльності видатних педагогів, які залишили по собі важливу спадщину та були дуже активними в тих галузях, які вони представляли. Незважаючи на розвиток педагогіки в Україні та значну кількість опублікованих досліджень, є одна постать, біографія та творчість якої, на нашу думку, заслуговує увагу вчитачів. Це бразильський педагог Пауло Фрейре.

Пауло Фрейре – видатний бразильський педагог і психолог, професор Папського католицького університету, голова відділу народної освіти Сан-Паулу, почесний професор 29-ти університетів Європи та Північної Америки; реформатор шкільної освіти в Бразилії.

П. Фрейре розширює простір освіченості і грамотності, оскільки вважав, що кожна людина має здібність оцінити навколишній світ, критично розуміти реальність самої себе і соціального життя, з'ясувати протиріччя, причини і наслідки, трансформувати реальність шляхом практичних дій. Він визначив сенс екзистенційного досвіду людини у освіті, оскільки з дитинства людина долучається до світу на підставі різноманітного досвіду у взаємодії зі старшими, з родиною. Філософ засуджує офіційний шлях подолання неграмотності у світі гноблення. Слід подолати традиційно державний і колоніальний погляд на освіту і виховання, усунути владу правлячої «еліти», погляд на пригноблених як на об'єкт освіти і виховання, на людину як річ.

Критична педагогіка П. Фрейре складається з постулювання проблемно-орієнтованої освіти, антропологічного тлумачення культури, концепції людської гуманності, критичної свідомості та моделювання ідеалу викладача. У своїй революційній праці «Педагогіка пригноблених» Фрейре наголошує, що освіта – це політичний акт, пов'язаний із проблемою соціальної зміни – подолання несправедливості у світі. «Політичність» освіти передбачає характер відносин викладач/студент, зміст навчального плану, методи викладання, дискурс в аудиторії (як взаємодіє об'єкт та суб'єкт, чи існує відчуття свободи), тести, оцінки, методи покарання, фізичні умови (тип приміщення, освітлення, опалення), пріоритети у фінансуванні. Фрейре розробив концепцію освіти як практики свободи, що ґрунтується на «усвідомленості» та критичному мисленні як основи будь-якої пізнавальної діяльності.

Розвиток «усвідомленості» (conscientizacao) має стати результатом проблематизуючого навчання. Усвідомленість розглядається як акт пізнання, що відкриває реальність. Усвідомленість означає розуміння соціальних, політичних та економічних суперечностей і формування стратегії дії проти пригноблюючих елементів дійсності. Усвідомленість, таким чином, – це критична свідомість.

Пауло прагнув змінювати традиційні підходи до освіти та сприяти розвитку критичного мислення учнів. Фрейре вважав, що освіта повинна бути інструментом для зміни суспільства та боротьби з соціальною нерівністю. У контексті розвитку освіти майбутнього, ідеї Фрейре

НАПРЯМ 4
МІСЦЕ ТА РОЛЬ ПСИХОЛОГІЇ В СУЧАСНІЙ АРМІЇ

Бендіна Олег ФОРМУВАННЯ СТРЕСОСТІЙКОСТІ В МАЙБУТНІХ ОФЦЕРІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН ВІЙСЬКОВО-ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ	64
Білоножко Наталія ПСИХОЛОГ В СУЧАСНІЙ АРМІЇ	65
Вигівська Оксана, Супрученко А. ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ БІЙЦІВ СПЕЦІАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ	67
Герєга Світлана ЕВОЛЮЦІЇ ПОНЯТТЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ В ЄВРОПЕЙСЬКІЙ ТРАДИЦІЇ	68
Горицька Олена СВІТОГЛЯДНА ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ В ПЕРІОД ВІЙНИ	69
Єрмакова Світлана, Острячко Богдан ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОГО СУПРОВОДУ В ЮРИДИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	70
Жигалкіна Наталія ДОСЯГНЕННЯ ПРОФЕСІЙНОГО УСПІХУ: СКЛАДОВІ ЕМОЦІЙНОГО ІММУНІТЕТУ	72
Іванова Оксана СОЦІАЛЬНИЙ СУПРОВІД ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	73
Івасюк Анна СИМПТОМИ ЕМОЦІЙНОГО ВИГОРАННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ: ПСИХОПРОФІЛАКТИКА ТА КОРЕКЦІЯ	74
Лукашук Каріна ПСИХОЛОГІЧНА ГОТОВНІСТЬ ОСІБ ДО РИЗИКУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	76
Серга Миколай УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ	77
Снігур Людмила, Беспалько Дар'я ПІДГОТОВКА МОЛОДІ ЯК ФАКТОР ОБОРОНОЗДАТНОСТІ КРАЇНИ	78
Танасова Лілія ОСОБЛИВОСТІ ПОДОЛАННЯ СКЛАДНИХ ЖИТТЄВИХ СИТУАЦІЙ У ОСІБ З РІЗНОЮ ЖИТТЄВОЮ МОДАЛЬНІСТЮ	80
Шевченко Марина МІСЦЕ ТА РОЛЬ ПСИХОЛОГІЇ В СУЧАСНІЙ АРМІЇ	81

НАПРЯМ 5
ФІЛОСОФСЬКО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ

Балачук Карина, Халапсіс Олексій ЕТИКА ДІЯЛЬНОСТІ СЛІДЧОГО В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	83
Воротник Марина, Халапсіс Олексій ПРАВО КОНЦЕПЦІЇ ПРОСВІТНИЦТВА	84
Дерняєва Ольга, Сидорська Крістіна, Сидорський Олександр АНАЛІЗ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ У ФОРМУВАННІ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВІЙСЬКОВИХ ФАХІВЦІВ	86
Єрмакова Світлана ГУМАНІСТИКА ЯК ЧИННИК ВПЛИВУ НА СМИСЛОЖИТТЄВУ СФЕРУ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА	88
Іванцов Віталій ЧОМУ ВИХОВНА СИСТЕМА А. С. МАКАРЕНКА БІЛЬШЕ НЕ АКТУАЛЬНА?	89
Кадієвська Ірина, Федоришина Євгенія ЗНАЧЕННЯ ТА РОЛЬ ФІЛОСОФІЇ В РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ	90
Кадієвська Ірина, Садовнік Вікторія ДУХОВНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ	91
Коц Альона, Халапсіс Олексій ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА СУДДІВ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ	93

Кравчук Наталія АСПЕКТИ ДІЛОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ	94
Павцьо Інна, Халапсіс Олексій КОНЦЕПЦІЯ ПРИРОДНОГО ПРАВА	95
Паскалова Марина КУЛЬТУРА СПІЛКУВАННЯ У ВІЙСЬКОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ	97
Прудовський Андрій, Халапсіс Олексій СПІВВІДНОШЕННЯ ПРАВА І МОРАЛІ	99
Рабокоровка Ганна ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ	101
Самойлова Полина, Петінова Оксана ФІЛОСОФІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В КОНТЕКСТІ ОСВІТЯНСЬКОЇ ПРОБЛЕМАТИКИ	102
Фіник Вікторія, Петінова Оксана КРИТИЧНА ФІЛОСОФІЯ ПАУЛО ФРЕЙРЕ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ОСВІТИ МАЙБУТНЬОГО	104
Горошко Олександр ОСВІТА В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ	105